

Residential development and attractiveness of municipalities in the Ostrava metropolitan region

Rezidenční development a atraktivita obcí Ostravska

Pavel BEDNÁŘ, Danuše VICHÁNKOVÁ

Ostravská univerzita, pavel.bednar@osu.cz

Abstract

Research on relationships between intensity of residential development and population migration are still methodologically neglected under investigation of post-socialistic cities and their hinterlands. Previous papers studied the topics separately, focusing either on intensity of residential development or on population migration. Therefore this paper reveals their relationships using hierarchical cluster analysis. Differentiations between clusters are derived from the positions of medians and quartiles in the box plot. Some explanations of the differentiations between clusters are discussed.

Keywords: migration, residential development, suburbanization, Ward's method

Klíčová slova: migrace, residenční development, suburbanizace, Wardova metoda

---

1. Úvod

Otázky vztahu mezi intenzitou nové bytové výstavby a migrací obyvatel úzce souvisí se stěhováním obyvatelstva do zázemí postsocialistických měst. I přes problémy spojené s registračním nepokrytím veškeré změny obvyklého (trvalého) místa bydliště (blíže Ouředníček 2007, str. 115) se příspěvek snaží o poznání struktury vztahu mezi intenzitou nové bytové výstavby a migračním saldem. Tedy po obsahové stránce jde o propojení příspěvků věnujících se buďto migraci obyvatel do zázemí postsocialistických měst (např. Ouředníček, 2007), nebo nové bytové výstavbě v jejich zázemí (např. Sýkora - Posová, 2007). Ve výsledné podobě pak příspěvek přináší komplexnější pohled na rezidenční atraktivitu jednotlivých obcí.

2. Metody a postup výzkumu

Zázemí města Ostravy bylo vymezeno na základě Šindlera (1969) s přihlédnutím ke skutečnosti, že u některých obcí došlo k jejich administrativnímu sloučení, nebo naopak rozdělení.

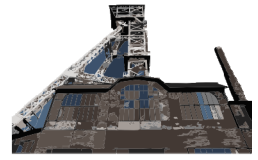
Poskytnutá data z ČSÚ se u výše uvedených obcí týkala počtu obyvatel k 31. 12. v letech 2001-2005, počtu přistěhovaných a vystěhovaných obyvatel k 31. 12. v letech 2001-2005, ze kterých byly poté získány hodnoty intenzity migračního salda na 1000 obyvatel za uvedené období. Počet obyvatel obcí v letech 2001-2005 byl stanoven jejich průměrnou hodnotou vztaženou k údajům k 31. 12. v daném období. Další údaje se týkaly počtu nově vystavěných bytových jednotek k 31. 12. v letech 2001-2005 s rozlišením na bytové jednotky v rodinných a bytových domech.

Pro klasifikaci obcí podle proměnných, intenzita migračního salda a počet nových bytových jednotek na 1000 obyvatel, byla zvolena metoda hierarchického seskupování v programu SPSS 12.0, protože jiné seskupovací metody by nepodávaly vzhledem k nižšímu počtu jednotek, celkem 35 sledovaných obcí, statisticky spolehlivé výsledky. Pro standardizaci proměnných byla použita transformace hodnot v rozmezí od 1 do -1, a to z důvodu vyskytujících se záporných hodnot migračního salda.

Vzhledem k charakteru dat po jejich standardizaci a pro významové grafické odlišení vzdáleností jednotlivých shluků, bylo použito měření čtvercové euklidovské vzdálenosti. Za seskupovací metodu byla vybrána Wardova metoda, jelikož poskytuje dobré výsledky hlavně pro sférické shluky s přibližně stejným počtem objektů (Vachulka, 2003). Zároveň výsledky kanonických diskriminačních funkcí, za využití metody postupného přidávání nezávislých proměnných, podávají z pohledu diskriminací jednotlivých shluků nejlepší výsledky u Wardovy metody, a to jak z hlediska polohy centroidů, tak vzdáleností mezi krajními body jednotlivých sféroidů. Výsledky diskriminační analýzy tak podpořily oprávněnost užití Wardovy seskupovací metody a to výsledkem 97,1 % správně zařazených obcí ve shlucích. Rozdíly mezi jednotlivými shluky byly zjišťovány z tzv. krabicového grafu a to prostřednictvím analýzy polohy mediánu a mezikvartilových odchylek či jejich násobků viz Graf č. 1.

3. Analýza výsledku seskupení

Ze zjištěných dat a s použitím Wardovy seskupovací metody v programu SPSS 12.0 byly obce rozděleny do

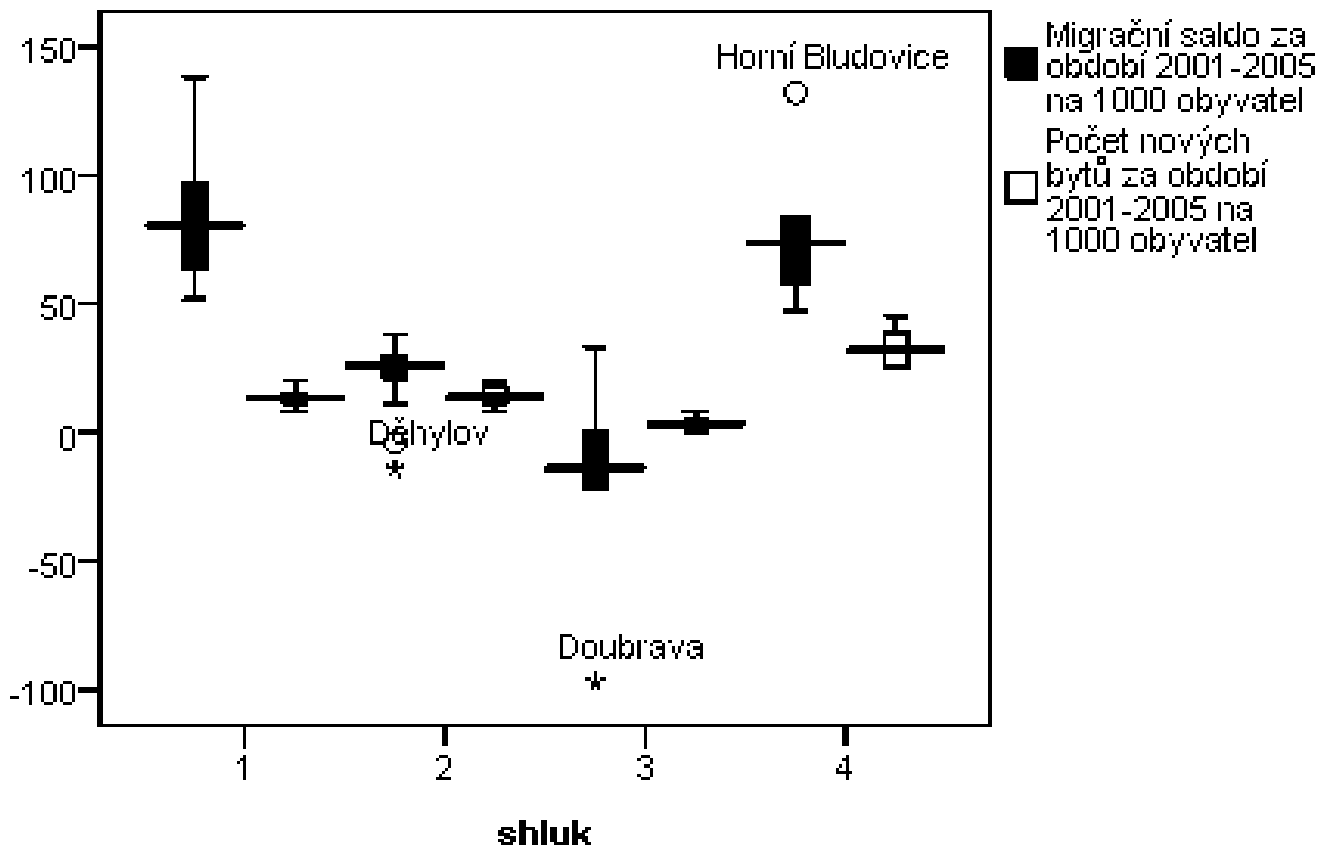

čtyř skupin, které jsou uvnitř poměrně homogenní, tedy vykazují podobné znaky.

Do prvního shluku náleží obce Dětmárovice, Dolní Lhota, Petrovice u Karviné, Petřvald, Václavovice a Vřesina. Pro obce v tomto shluku je charakteristické, že na jejich území bylo v období 2001-2005 dosaženo relativně nízké intenzity výstavby bytových jednotek na 1000 obyvatel. Avšak z hlediska intenzity migračního salda jsou to obce, které dosahují ve všech případech nejvyšší kladných hodnot. Dosažené vysoké hodnoty kladného migračního salda a nižší intenzitu výstavby

nových bytů v rodinných domech můžeme u tohoto shluku pravděpodobně vysvětlit významnějším zastoupením obyvatel ve věku, kdy dochází k nejvyšší intenzitě v zakládání rodin. U obcí Dětmárovice a Petrovice u Karviné můžeme předpokládat vliv suburbanizace na jejich dosažené hodnoty v souvislosti s odlivem obyvatel z Karviné. U obcí Petřvald a Václavovice stanovujeme hypotézu o přílivu nejen ostravského obyvatelstva ale i havířovského, u zbylých obcí pak obyvatelstva Ostravy.

Graf č. 1 Intenzita nové bytové výstavby a migračního salda na Ostravsku v letech 2001-2005 na 1000 obyvatel

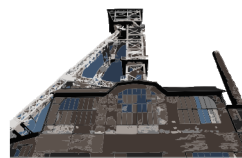

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování.

Do druhého shluku se řadí obce Čavisov, Děhylov, Dobroslavice, Dolní Lutyně, Hlučín, Horní Suchá, Jistebník, Klimkovice, Ludgeřovice, Markvartovice, Paskov, Rychvald, Šenov, Šilheřovice a Těrlicko. Obce v této skupině mají podobnou intenzitu výstavby bytových jednotek jako ty z prvního shluku. Rozdíly nalezneme, pokud budeme porovnávat hodnoty migračních sald na 1000 obyvatel, kdy se zde setkáváme i se zápornými hodnotami, tedy úbytkem obyvatelstva migrací. Jedná se tedy o shluk obcí, kde sice dochází k nové bytové výstavbě, ale migrací již nepřibývá tolik obyvatel jako v případě prvního shluku. Obce již také

nejsou homogenní ve vztahu k typu nové bytové výstavby. Nové bytové jednotky vznikaly především v rodinných domech, ale ve městech (Hlučín a Rychvald), jsou zaznamenány i nové byty v objektech hromadného bydlení.

Do třetího shluku přísluší obce Albrechtice, Bohumín, Doubrava, Havířov, Karviná, Ostrava, Stonava a Velká Polom. Tyto obce vykazují v rámci zkoumaných proměnných nejhorší výsledky ze všech analyzovaných obcí. Co se týče migračního salda na 1000 obyvatel,

většina obcí z tohoto shluku vykazuje záporné hodnoty vyjma Stonavy a Bohumína.

V obcích zařazených do třetího shluku se rovněž objevuje nízká intenzita výstavby nových bytových jednotek na 1000 obyvatel. Na tomto místě se opět nabízí několik možných hypotéz, proč u Stonavy a Bohumína došlo ke kladné intenzitě migračního salda, aniž by zde vznikaly nové bytové jednotky. V případě Ostravy, Havířova a Karviné můžeme vysvětlit zápornou intenzitu migračního salda suburbanizací jejich obyvatel do zázemí těchto měst či odchodem za prací do míst s její vyšší nabídkou (Praha a Středočeský kraj). U obcí Albrechtice a Doubrava stojí za zápornou intenzitou migračního salda vysoká úroveň nezaměstnanosti (až 21 % v roce 2004, ČSÚ) způsobená útlumem těžební činnosti, a s tím spojeným odlivem ekonomicky aktivního obyvatelstva za prací.

Do posledního čtvrtého shluku spadají obce Horní Bludovice, Horní Lhota, Krmelín, Olbramice, Řepiště a Stará Ves nad Ondřejnicí. Obce v posledním shluku zaznamenaly nejvyšší kladné hodnoty jak v oblasti intenzity migračního salda, tak v počtu realizovaných nových bytových jednotek na 1000 obyvatel. Všechny obce pak vyjma Horních Bludovic náleží k jihozápadní a jižní části zázemí města Ostravy s atraktivními krajinnými prvky spolu s nižší mírou dopadu průmyslového rozvoje Ostravska z hlediska migrace obyvatel. Za hypotézy vysoké atraktivity obce Horní Bludovice, vzhledem k nejvyšší hodnotě intenzity kladného migračního salda a nové bytové výstavby na 1000 obyvatel, je možno předložit: 1. dostupnost rekreačních oblastí Žermanické a Těrlické přehrady, 2. poloha 2 km od okrajové části Havířova, a 3. dostatek volných ploch pro bytovou výstavbu.

4. Závěr

Klasifikace obcí pomocí seskupovací analýzy přinesla náhled do struktury vztahu mezi rezidenčním developmem a migrací obyvatelstva na Ostravsku. Nicméně všechna vysvětlení vzájemného vztahu mezi intenzitou migračního salda a intenzitou počtu nově vystavěných bytových jednotek ve shlucích jsou pouze hypotetická a pro stanovení hodnověrných příčin je třeba dále pokračovat ve výzkumu, který se neobejde bez sběru a analýzy dalších sekundárních dat (kvantitativní část výzkumu). Navíc u některých obcí můžeme už dnes předpokládat, že pro vysvětlení tohoto vztahu nebudou tato data postačující. V úvahu tak připadají například rozhovory se zástupci těchto obcí, s cílem získat bližší informace o místním dění a problémech, které mohou být příčinou proč odsud lidé odcházejí nebo naopak přicházejí, tedy vysvětlení atraktivity nebo neatraktivity obcí pro migraci obyvatel (kvalitativní část výzkumu).

Použité zdroje:

- OUŘEDNÍČEK, M. (2007): Differential suburban development in the Prague urban region. *Geografiska Annaler, Series B: Human Geography*, Vol. 89, Iss. 2, s. 111–126.
- SÝKORA, L. - POSOVÁ, D. (2007). Specifika suburbanizace v postsocialistickém kontextu : Nová bytová výstavba v metropolitní oblasti Prahy. *Geografie-Sborník ČGS*, roč. 112, č. 3, str. 334-356.
- ŠINDLER, P. (1969): Studie k vymezení ostravské aglomerace. 1. vyd. Ostrava : Ústav pro výzkum rozvoje měst, 85 s.
- VACHULKA, J. (2003): Metody shlukování dat [online]. ČVUT: Praha, 30 s. Rešeršní práce. <<http://www.cs.cas.cz/hakl/new-look/D-teaching/students/R-Vachulka/D-reserse/vachulka-resersni-prace.ps>>.

Adresa autorů:

Mgr. Pavel Bednář, Ph.D.
Mgr. Danuše Vichánková
Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje
Přírodovědecká fakulta
Ostravská univerzita v Ostravě
Kranichova 8
710 00 Ostrava-Slezská Ostrava
Pavel.Bednar@osu.cz